

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 382/2010-49

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. januára 2011 v senáte zloženom z predsedu Juraja Horvátha a zo sudcov Sergeja Kohuta a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť O. K. a Bc. K. K., obaja bytom B., zastúpených advokátom Ľ. S., B., vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok a na súdnu ochranu podľa čl. 20 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 3 Cdo 100/2009 a takto

r o z h o d o l :

1. Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 100/2009 p o r u š i l základné právo O. K. a Bc. K. K. vlastníť majetok a na súdnu ochranu podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 100/2009 z 29. marca 2010 z r u š u j e a v e c v r a c i a na ďalšie konanie.

3. O. K. a Bc. K. K. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 382,32 € (slovom tristoosemdesiatdva eur a tridsaťdva centov), ktorú j e Najvyšší súd

Slovenskej republiky p o v i n n ý vyplatiť na účet ich právneho zástupcu L. S. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 382/2010-14 z 23. septembra 2010 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť O. K. a Bc. K. K., obaja bytom B. (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok a na súdnu ochranu podľa čl. 20 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 3 Cdo 100/2009.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže tak sťažovatelia podaním z 15. novembra 2010, ako aj najvyšší súd vo vyjadrení z 25. októbra 2010 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia kúpnu zmluvou z 3. júna 2004 odkúpili od B. F. (ďalej len „bývalá manželka žalobcu“) pozemok a garáž v katastrálnom území R. (ďalej len „sporné nehnuteľnosti“). Bývalá manželka žalobcu mala sporné nehnuteľnosti nadobudnúť do výlučného vlastníctva v rámci vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva so svojím bývalým manželom I. F. (ďalej len „žalobca“). Vyplýva to z uznesenia Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) č. k. 17 C 299/1998-281. Na základe tohto uznesenia bol bývalej manželke žalobcu vydaný list vlastníctva. Keď sa žalobca dozvedel o tejto skutočnosti, podal na okresnom súde proti sťažovateľom žalobu o určenie, že sporné nehnuteľnosti patria v polovici jemu. Uplatňované právo vyvodzoval

z nie úplne jasnej formulácie uznesenia okresného súdu o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, pričom tvrdil, že sporné nehnuteľnosti neboli uznesením vyporiadané. Rozsudkom okresného súdu č. k. 14 C 102/2007-73 z 22. novembra 2007 bola žaloba zamietnutá. Okresný súd zohľadnil skutočnosť, že z celej hodnoty majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva žalobca v rámci vyporiadania participoval na jeho hodnote presne v jednej polovici, pričom sa brala do úvahy aj hodnota sporných nehnuteľností. Preto skutočným predmetom vyporiadania sa stali aj sporné nehnuteľnosti, hoci boli právne neusporiadané. Na odvolanie žalobcu rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 15 Co 270/2008-201 z 28. januára 2009 bol rozsudok okresného súdu zmenený a žalobe bolo vyhovené. Odôvodnenie rozsudku krajského súdu sa nevysporiadalo s argumentmi sťažovateľov o riadnom vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva a najmä s tvrdením, že pri schvaľovaní dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva sa brala do úvahy hodnota celého vyporiadaného majetku (teda aj sporných nehnuteľností). Krajský súd sa odmietol zaoberať námietkou, podľa ktorej v prípade rozhodnutia v prospech žalobcu bude tomuto prakticky priznaná ďalšia hodnota na úkor sťažovateľov, pričom zároveň sa navýši hodnota, ktorá žalobcovi pripadala z vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva (keďže cena sporných nehnuteľností už bola raz zohľadnená). V dôsledku nezákonného rozhodnutia krajského súdu boli sťažovatelia nútení podať dovolanie, v ktorom krajskému súdu vytýkali porušenie práva na rovnaký prístup k súdu, keďže krajský súd sa nevysporiadal s ich námietkami. Upozornili tiež, že ich vlastnícke práva nemôžu byť dotknuté tým, že pôvodne schválená dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva umožňovala aj inú interpretáciu vo vzťahu k sporným nehnuteľnostiam, hoci z celého obsahu dohody (vrátane hodnoty majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva) vyplývalo, že žalobca dostal z hodnotového hľadiska polovicu celého majetku. Výklad dohody nebol v skutočnosti problematický, o čom svedčila aj skutočnosť, že bývalej manželke žalobcu bol bez problémov vydaný list vlastníctva. Dali do pozornosti aj skutočnosť, že jedným zo základných princípov právneho štátu je princíp právnej istoty znamenajúci istotu, že budú ochraňované nadobudnuté práva. Pokiaľ by sa aj dodatočným rozhodnutím súdu vyslovilo, že predávajúci nebol výlučným vlastníkom predávaných nehnuteľností, hoci v čase predaja svedčili o jeho vlastníctve všetky zákonné dôvody, a tak by nadobúdateľovi bolo odňaté riadne získané vlastnícke

právo, došlo by k narušeniu princípu právnej istoty ako základu právneho štátu. S princípom právnej istoty a ústavnej ochrany vlastníckeho práva je v rozpore výklad, podľa ktorého by dodatočné rozhodnutie o tom, že predávajúci v čase predaja nebol výlučným vlastníkom predávanej veci, mal mať za následok zánik vlastníckeho práva nadobúdateľa, resp. obnovenie vlastníckeho práva prevodcu. V dôsledku uplatnenia takéhoto názoru by si nadobúdateľ nikdy nemohol byť istý svojím vlastníctvom. Bolo by mu odopreté aj dobrodenie vydržania, pretože nikto nemôže vydržať vlastnú vec, pričom pred rozhodnutím súdu vec držal ako jej vlastník. Nadobúdateľ by sa nikdy nemohol spoľahnúť ani na to, že si riadne overil, že jeho predchodca je skutočne vlastníkom predávanej veci, a napriek tomu by bolo jeho riadne nadobudnuté vlastnícke právo ohrozené. Vlastník by tak bol zbavený vlastníctva bez akéhokoľvek vlastného zavinenia, bez existencie verejného záujmu na takomto postupe a iba s obmedzenou možnosťou domôcť sa náhrady. Naproti tomu osoba, ktorá tento stav zavinila (v čase vykonania vyporiadania bezpodielového vlastníctva si riadne neošetrovala svoje vlastnícke právo a nežiadala ani o inú formuláciu dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva), by si navýšila svoj zákonný podiel z bezpodielového spoluvlastníctva o časť vlastníctva patriaceho nadobúdateľovi podľa riadne uzavretej a platnej kúpnej zmluvy.

Podľa názoru sťažovateľov najvyšší súd a krajský súd porušili označené základné práva, a preto navrhujú vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy v konaniach vedených najvyšším súdom pod sp. zn. 3 Cdo 100/2009 a krajským súdom pod sp. zn. 15 Co 270/2008 s tým, aby boli rozsudky najvyššieho súdu z 29. marca 2010 a krajského súdu z 28. januára 2009 zrušené.

Z vyjadrenia predsedu najvyššieho súdu č. KP 4/2010-90 z 25. októbra 2010 doručeného ústavnému súdu 29. októbra 2010 vyplýva, že podľa odôvodnenia rozsudku najvyššieho súdu práve otázka, či sporné nehnuteľnosti boli predmetom vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov, bola v dovolacom konaní rozhodujúca. Najvyšší súd pri posúdení tejto otázky dospel k záveru, že z výrokovej časti uznesenia o schválení zmieru, ale ani z jeho odôvodnenia nemožno vyvodiť, že predmetom vyporiadania boli aj sporné nehnuteľnosti. Naopak, z obsahu tohto uznesenia jednoznačne vyplýva, že

predmetom vypořádania bola len pohľadávka 100 000 Sk v súvislosti so spornými nehnuteľnosťami. Najvyšší súd sa tiež zaoberal odkazmi sťažovateľov na čl. 20 ústavy, čl. 11 Listiny základných práv a slobôd (hoci sťažovatelia tvrdia opak) a § 123 Občianskeho zákonníka. Tieto námietky považoval za nedôvodné, keďže sťažovatelia si ústavné a zákonné princípy zakotvené v týchto ustanoveniach vykladali zúžene, výlučne v ich prospech a potierali ochranu vlastníckeho práva iného, ktorý toto právo mal už v čase nadobudnutia vlastníctva z ich strany, a ktoré bolo prevodom porušené. S námietkami sťažovateľov sa teda najvyšší súd riadne vysporiadal, a preto žiada sťažnosti nevyhovieť.

Z repliky sťažovateľov z 15. novembra 2010 doručenej ústavnému súdu 19. novembra 2010 vyplýva, že trvajú na vlastnej argumentácii. Najvyšší súd prakticky iba poukázal na svoje rozhodnutie, ktoré považuje za správne. Relevantne teda neuvádza, prečo odmietol poskytnúť sťažovateľom ochranu ich základných práv podľa čl. 20 a čl. 46 ods. 1 ústavy.

Keďže rozhodnutím ústavného súdu mohlo dôjsť aj k zásahu do práv žalobcu ako účastníka konania pred všeobecnými súdmi, ústavný súd doručil sťažnosť, uznesenie o prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, vyjadrenie najvyššieho súdu a repliku sťažovateľov aj jemu s možnosťou, aby sa aj on vyjadril v merite veci.

Z vyjadrenia žalobcu zo 7. decembra 2010 doručeného ústavnému súdu 10. decembra 2010 vyplýva, že so sťažnosťou nesúhlasí a žiada, aby ústavný súd vyslovil, že označené práva sťažovateľov neboli porušené. Požaduje aj náhradu trov právneho zastúpenia advokátom pre prípad úspechu v konaní. Nie je pravdou, že sa najvyšší súd nevysporiadal s argumentáciou sťažovateľov, podľa ktorej v rámci vypořádania bezpodielového spoluvlastníctva manželov došlo aj k vypořádaniu garáže. V skutočnosti totiž túto otázku posúdil a dospel k záveru, že predmetom vypořádania bola len pohľadávka 100 000 Sk v súvislosti so spornou garážou. Nie je celkom zrozumiteľné, prečo sťažovatelia stotožňujú vypořádanie peňažnej pohľadávky s vypořídaním nehnuteľností, keďže ide o dva celkom nezávislé predmety občianskoprávných vzťahov. Garáž patrila od 10. mája 1993 do bezpodielového spoluvlastníctva žalobcu a bývalej manželky žalobcu. Od tejto chvíle preto nemožno garáž považovať za majetkoprávne neusporiadanú. Domnienka, podľa ktorej

vlastníctvo ku garáži je neusporiadané, bola nesprávna. Znamená to, že uznesením okresného súdu sp. zn. 17 C 299/98 z 21. októbra 2003, ktorým bol schválený súdny zmiar, bolo na jednej strane vypořiadané niečo, čo vôbec nemalo byť vypořiadané (peňažná pohľadávka 100 000 Sk), a na druhej strane vôbec nebolo vypořiadané to, čo vypořiadané malo byť (garáž s pozemkom). V súvislosti s námietkou opierajúcou sa o princíp právnej istoty treba uviesť, že kúpnu zmluvou z 3. júna 2004 došlo k porušeniu zásady, podľa ktorej nikto nemôže na iného previesť viac práv, než sám má, pričom išlo o neprípustné nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka. Nesúhlasí ani s námietkou, podľa ktorej mal ako účastník konania vplyv na právny stav sporných nehnuteľností, a že za to nesie zodpovednosť. Zodpovednosť nesie predovšetkým Správa katastra v B. (ďalej len „správa katastra“), ktorá nedopatrením žalobcu do listu vlastníctva nezapísala. Je pravdou, že sťažovatelia boli do doby, kým im bola doručená žaloba žalobcu, dobromyseľní v tom, že im sporný spoluvlastnícky podiel patrí. Táto ich dočasná dobromyseľnosť však v danom prípade nemá právny význam, lebo nič také zákon neustanovuje.

Z repliky sťažovateľov z 28. decembra 2010 doručenej ústavnému súdu 3. januára 2011 vyplýva, že so stanoviskom žalobcu nesúhlasia a trvajú i naďalej na svojich argumentoch, ktoré opätovne podrobne rozvádzajú.

II.

Z uznesenia okresného súdu č. k. 17 C 299/1998-281 z 21. októbra 2003 vyplýva, že ním bol schválený zmiar medzi bývalou manželkou žalobcu a žalobcom o vypořiadaní ich bezpodielového spoluvlastníctva, pričom podľa bodu 2 výroku uznesenia do výlučného vlastníctva bývalej manželky žalobcu bola prikázaná *„pohľadávka - garáž súp. č. 2839 postavená na parcele KN 1390 o výmere 20 m² - zastavaná plocha, zapísaná na LV č. 2698 k. ú. R. - majetko-právne neusporiadaná, v hodnote 100 000 Sk“*.

Z listu vlastníctva č. 2698 kat. úz. R. z 27. mája 2004 vyplýva, že ako vlastníčka sporných nehnuteľností je uvedená bývalá manželka žalobcu, pričom ako tituly nadobudnutia vlastníctva sú uvedené jednak *„uznesenie OS č. 17 C 299/1998-281 zo dňa*

21. 10. 2003“, ako aj „*osvedčenie N 345/4, NZ 42250/2004 zo dňa 17. 5. 2004*“. Vlastnícke právo bývalej manželky žalobcu bolo do katastra nehnuteľností zapísané 24. mája 2004.

Z kúpnej zmluvy z 3. júna 2004 vyplýva, že bývalá manželka žalobcu ako predávajúca predala sťažovateľom ako kupujúcim sporné nehnuteľnosti za kúpnu cenu 215 000 Sk. Kúpna zmluva bola vložená do katastra nehnuteľností správou katastra 7. júla 2004 pod sp. zn. V 2156/2004.

Z listu vlastníctva č. 2698 kat. úz. R. z 8. júla 2004 vyplýva, že ako vlastníci sporných nehnuteľností sú uvedení sťažovatelia, pričom ako titul nadobudnutia vlastníctva je uvedená „*kúpna zmluva V 2156/2004 zo dňa 7. júla 2004*“.

Z rozsudku okresného súdu č. k. 14 C 102/2007-73 z 22. novembra 2007 vyplýva, že ním bola zamietnutá žaloba žalobcu proti sťažovateľom o určenie spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnosti. Žalobca žiadal, aby okresný súd určil, že je podielovým spoluvlastníkom v jednej polovici k sporným nehnuteľnostiam. Podľa názoru okresného súdu je preukázané, že sporné nehnuteľnosti kúpil žalobca v roku 1992, pričom ako kupujúci vystupoval sám. Žalobca a bývalá manželka žalobcu však v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva zhodne potvrdili, že kúpna cena bola vyplatená za trvania manželstva zo spoločne nadobudnutých prostriedkov. Je pravdou, že pri vyporiadaní sporné nehnuteľnosti neboli predmetom vyporiadania, keďže sa vyporiadala len pohľadávka k sporným nehnuteľnostiam, ktorú obaja rozvedení manželia považovali za spoločnú pohľadávku voči tretej osobe, a dohodli sa na jej výške v sume 100 000 Sk, pričom pohľadávka bola v celosti prikázaná bývalej manželke žalobcu. Z uznesenia okresného súdu o schválení súdneho zmiereu nie je zrejmé, či medzi rozvedenými manželmi došlo k vyporiadaniu tejto pohľadávky tak, že by sa bývalá manželka žalobcu zaviazala zaplatiť žalobcovi polovičnú hodnotu pohľadávky. Nevyplýva to ani z výroku, ale ani z odôvodnenia uznesenia. Ak aj nedošlo k vyporiadaniu finančnej hodnoty pohľadávky v tom zmysle, že by bývalá manželka žalobcu vyplatila žalobcovi 50 000 Sk, je uznesenie okresného súdu pre účastníkov konania záväzné a už nenapadnuteľné. Z uvedeného vyplýva, že v súvislosti so spornými nehnuteľnosťami došlo k vyporiadaniu spoločnej

pohľadávky a následne potom ďalší procesný postup bývalej manželky žalobcu, ktorým požiadala o vydanie osvedčenia o vydržaní, resp. uzavrela zmluvu o budúcej zmluve so sťažovateľmi, je v súlade so zákonom. V čase uzavretia kúpnej zmluvy medzi bývalou manželkou žalobcu a sťažovateľmi sa táto preukázala listom vlastníctva, že je výlučnou vlastníčkou sporných nehnuteľností. Zmluva je platná a neobstojí námietka žalobcu o jej relatívnej neplatnosti.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 15 Co 270/2008-201 z 28. januára 2009 vyplýva, že ním bol zmenený rozsudok okresného súdu tak, že sa určilo, že žalobca je polovičným spoluvlastníkom sporných nehnuteľností. Dokazovaním bolo nepochybne zistené, že počas trvania manželstva žalobcu a bývalej manželky žalobcu došlo 18. decembra 1992 k uzavretiu kúpnej zmluvy týkajúcej sa kúpy sporných nehnuteľností. Návrh na vklad vlastníctva bol do katastra nehnuteľností podaný 10. mája 1993. Rozhodnutím správy katastra sp. zn. V 767/1993 z 10. mája 1993 bol vklad kúpnej zmluvy povolený. Správa katastra listom z 22. septembra 2008 adresovaným okresnému súdu potvrdila, že jej rozhodnutie o povolení vkladu vlastníckeho práva, ktorým žalobca nadobudol vlastníctvo k sporným nehnuteľnostiam dňom doručenia návrhu na vklad, t. j. 10. mája 1993, nebolo zapísané na liste vlastníctva nedopatrením. Ďalším listom z 5. júna 2008 potvrdila, že žalobcovi bola zaslaná zmluva z konania o povolení vkladu sp. zn. V 767/1993, ktorú prevzal 15. novembra 1993. Napokon listom z 21. apríla 2008 potvrdila aj to, že 29. apríla 2004 bol na list vlastníctva č. 2698 kat. úz. R. zapísaný ako vlastník žalobca a 24. mája 2004 bola na predmetný list vlastníctva zapísaná ako výlučná vlastníčka bývalá manželka žalobcu. Z uvedených skutkových zistení vychádzal aj okresný súd, avšak vyvodil vo veci nesprávny právny záver. Krajský súd nepovažuje za správny právny názor okresného súdu, podľa ktorého ak účastníci konania o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva nemali k dispozícii list vlastníctva, potom predmetom vyporiadania medzi nimi mohla byť len ich spoločná pohľadávka voči predávajúcej osobe. Vzhľadom na konštitutívne účinky rozhodnutia o povolení vkladu, ktoré nastali 10. mája 1993, a vzhľadom na to, že medzi účastníkmi bola zhoda, že sporné nehnuteľnosti tvoria spoločný majetok, v dohode o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva mali byť sporné nehnuteľnosti priamo vyporiadané. V konaní vedenom okresným súdom obaja účastníci tvrdili, že sporné

nehnutelnosti sú majetkoprávne nevysporiadané, a preto žiadali do vypořádania bezpodielového spoluvlastníctva zahrnúť len pohľadávku. Aj z formulácie uznesenia okresného súdu č. k. 17 C 299/1998-281 z 21. októbra 2003, ktorým bol schválený súdny zmier o vypořádání bezpodielového spoluvlastníctva, vyplýva, že predmetom vypořádania bola okrem iných vecí a hodnôt len pohľadávka v hodnote 100 000 Sk. Krajský súd sa stotožňuje s právnym názorom okresného súdu, podľa ktorého pri vypořádání bezpodielového spoluvlastníctva účastníkov neboli predmetom vypořádania sporné nehnuteľnosti, ale iba pohľadávka v spojitosti s nimi. Rovnako je správne ustálenie okresného súdu, podľa ktorého ani z výrokovej časti, ale ani z jeho odôvodnenia nie je zrejmé, akým spôsobom sa pri rozdelení spoločného majetku táto pohľadávka zohľadňovala. Vzhľadom na ustanovenie § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka treba podľa názoru krajského súdu vyvodit' právny záver, podľa ktorého ak v danom prípade sporné nehnuteľnosti neboli zahrnuté do majetku vypořádaného zmiernom schváleným súdom, uplatní sa právna domnienka o tom, že sporné nehnuteľnosti sa stali podielovým spoluvlastníctvom žalobcu a bývalej manželky žalobcu, a to každého z nich v polovici. Krajský súd naproti tomu nepovažuje za správny právny názor okresného súdu, podľa ktorého po vypořádaní spoločnej pohľadávky bol ďalší procesný postup bývalej manželky žalobcu, ktorým požiadala o vydanie osvedčenia o vydržaní, v súlade so zákonom. V danom prípade neboli splnené podmienky nadobudnutia vlastníctva vydržaním v prospech bývalej manželky žalobcu podľa ustanovenia § 134 Občianskeho zákonníka. Nebola v nej splnená podmienka oprávnenej držby a tiež dobromyseľnosti, že jej sporné nehnuteľnosti patria, pretože sa domnievala, že sporné nehnuteľnosti sú majetkoprávne nevysporiadané. Navyše, aj po zániku bezpodielového spoluvlastníctva až do jeho vypořádaní zostal každý z manželov vlastníkom spoločnej vecí. Bolo preto vylúčené, aby vec náležiaci do bezpodielového spoluvlastníctva počas doby od jeho zániku až do jeho vypořádaní vydržal pre seba jeden z bývalých manželov. Na základe uvedeného bolo treba prijať právny záver, že bývalá manželka žalobcu nemohla nadobudnúť výlučné vlastníctvo k sporným nehnuteľnostiam vydržaním. Ak potom kúpnu zmluvou z 3. júna 2004 sporné nehnuteľnosti previedla ako predávajúca výlučná vlastníčka v celosti, previedla viac práv, než sama v tom čase mala. Bola teda porušená právna zásada, podľa ktorej nikto nemôže na druhého previesť viac práv, než sám má, čo má za následok, že kúpna zmluva je v časti

týkajúcej sa prevodu polovičného podielu patriaceho žalobcovi neplatná podľa ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka. Ide o absolútnu čiastočnú neplatnosť právneho úkonu, nie teda relatívnu neplatnosť. Pokiaľ sťažovatelia poukazujú na akési „fiktívne“ vlastníctvo, takýto pojem zákon nepozná. Preto nemožno akceptovať námietku, podľa ktorej by „fiktívne“ vlastnícke právo žalobcu malo pôsobiť len voči bývalej manželke žalobcu, a nie aj voči sťažovateľom ako dobromyseľným nadobúdateľom.

Z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 100/2009 z 29. marca 2010 vyplýva, že ním bolo zamietnuté dovolanie sťažovateľov proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 15 Co 270/2008 z 28. januára 2009. Podľa názoru najvyššieho súdu dovolanie sťažovateľov nie je opodstatnené. Rozhodujúcou otázkou bolo, či sporné nehnuteľnosti boli, alebo neboli predmetom vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva v rámci schváleného súdneho zmierného uznesením okresného súdu č. k. 17 C 299/1998-281 z 21. októbra 2003. Pri posúdení tejto otázky dospel najvyšší súd k záveru o správnosti právneho názoru krajského súdu, podľa ktorého sporné nehnuteľnosti neboli predmetom vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva. Tomuto záveru nasvedčuje aj následné konanie bývalej manželky žalobcu, keď 17. mája 2004 požiadala o vydanie osvedčenia o vydržaní sporných nehnuteľností. Z tohto jej konania naopak možno usúdiť, že sporné nehnuteľnosti neboli predmetom vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva. Navyše, podmienky nadobudnutia vlastníctva vydržaním v prospech bývalej manželky žalobcu neboli splnené z dôvodov, ktoré uviedol krajský súd. Preto tiež krajský súd správne vychádzal z právnej domnienky uvedenej v ustanovení § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka, na základe ktorej sa žalobca a bývalá manželka žalobcu stali podielovými spoluvlastníkmi sporných nehnuteľností, a to každý z nich v rozsahu ideálnej polovice. Pokiaľ bývalá manželka žalobcu previedla na sťažovateľov kúpnu zmluvou sporné nehnuteľnosti v celosti, je táto zmluva čiastočne neplatná, keďže sa ňou previedlo na sťažovateľov viac práv, než v čase uzavretia kúpnej zmluvy bývalá manželka žalobcu mala. Žalobca je preto aj naďalej spoluvlastníkom sporných nehnuteľností v polovici. Rozsudok krajského súdu je v súlade s princípom právnej istoty a ústavnej ochrany vlastníckeho práva. Uvedené princípy si sťažovatelia vykladajú zúžene, výlučne vo svoj prospech a potierajú pritom ochranu vlastníckeho práva

iného, ktorý toto právo mal už v čase nadobudnutia vlastníckeho práva zo strany sťažovateľov, a ktoré bolo uvedeným prevodom porušené.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde(...)

Podľa § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby so rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolou zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou

zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Ústavný súd považuje predovšetkým za potrebné zdôrazniť, že predmetom konania vedeného všeobecnými súdmi bola žaloba o určenie vlastníckeho práva žalobcu k sporným nehnuteľnostiam, resp. k ideálnemu spoluvlastníckemu podielu zo sporných nehnuteľností.

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že tzv. určovacia žaloba podľa § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku [na rozdiel od ostatných typov žalôb uvedených najmä v ustanoveniach § 80 písm. a) a b) Občianskeho súdneho poriadku] má miesto iba za predpokladu, že žalobca má naliehavý právny záujem na požadovanom určení existencie či neexistencie právneho vzťahu alebo práva. Je preto primárnou povinnosťou všeobecných súdov, aby sa pri rozhodovaní o určovacej žalobe vysporiadali najprv s otázkou existencie či neexistencie naliehavého právneho záujmu žalobcu. O vecnej opodstatnenosti žaloby môžu rozhodovať až po zistení, že naliehavý právny záujem je daný. Pokiaľ všeobecné súdy postupujú tak, že rozhodnú o vecnej opodstatnenosti určovacej žaloby bez toho, aby dospeli k záveru o existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu, porušia tým základné právo na súdnu ochranu ďalšieho účastníka konania (spravidla žalovaného).

Možno teda ustáliť, že všeobecné súdy sa v danej veci otázkou existencie naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení spoluvlastníckeho práva vôbec nezaoberali, čím postupovali arbitrárne. Vo svetle tejto skutočnosti (bez ohľadu na prípadné ďalšie okolnosti) treba dospieť k záveru, že došlo k porušeniu oboch označených základných práv sťažovateľov, teda základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

Rozhodujúce skutkové okolnosti riešeného prípadu sa javia ako dosť osobité a neobvyklé.

Kúpna zmluva, ktorou žalobca a bývalá manželka žalobcu mali nadobudnúť bezpodielové spoluvlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam, bola na jednej strane predpísaným postupom vložená do katastra, no na druhej strane vklad vlastníckeho práva v prospech nadobúdateľov nebol do listu vlastníctva zapísaný, v dôsledku čoho zostal v liste vlastníctve i naďalej evidovaný pôvodný vlastník. V čase uzavretia súdneho zmiernu o vypořádání bezpodielového spoluvlastníctva manželov žalobca a bývalá manželka žalobcu preto žili v predstave, že k prevodu vlastníckeho práva na nich ešte nedošlo. Podľa všetkého ani jeden z nich nevedel, že ide o technickú chybu katastra nehnuteľností. Obaja preto vychádzali z predstavy, že v budúcnosti dôjde k zápisu vlastníckeho práva v ich prospech, a tým aj k nadobudnutiu vlastníctva, pričom v kritickom časovom okamihu kvalifikovali existujúci stav ako spoločný nárok na nadobudnutie bezpodielového spoluvlastníckeho práva, a to až do chvíle, kým sa zápis ich vlastníctva uskutoční. Vo vedomí takýchto okolností uzavreli 21. októbra 2003 súdny zmier, podľa ktorého, inter alia, „*pohľadávka - garáž súp. č. 2839 postavená na parcele KN 1390 o výmere 20 m² - zastavaná plocha, zapísaná na LV č. 2698 k. ú. R. - majetko-právne neusporiadaná, v hodnote 100.000,- Sk*“ bola prikázaná do výlučného vlastníctva bývalej manželky žalobcu.

Na základe uvedených okolností treba podľa názoru ústavného súdu vychádzať z toho, že sa žalobca a bývalá manželka žalobcu dohodli na tom, že nárokovaný zápis vlastníckeho práva svedčiaci pôvodne obom má byť vykonaný iba v prospech bývalej manželky žalobcu, pričom je zrejme iba jej vecou, resp. rizikom, ako to dosiahne, resp. či to vôbec dosiahne. Vychádzajúc z tejto skutočnosti ústavný súd nevidí naliehavý právny záujem na požadovanom určení spoluvlastníckeho práva na strane žalobcu.

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Ústavný súd berúc do úvahy citované ustanovenia zrušil rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 100/2009 z 29. marca 2010 a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). V ďalšom bude povinnosťou najvyššieho súdu riadiť sa právnym názorom ústavného súdu.

V tejto súvislosti treba dodať, že o vrátení veci na ďalšie konanie rozhodol ústavný súd aj napriek tomu, že sťažovatelia o takýto výrok nepožiadali, keďže citované ustanovenie § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde to umožňuje.

Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia v sume 382,32 €, a to za tri úkony právnych služieb vykonaných v roku 2010 (prevzatie a príprava zastúpenia, replika na vyjadrenie najvyššieho súdu, replika na vyjadrenie žalobcu) po 120,23 €, ako aj za režijný paušál trikrát po 7,21 € (bod 3 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. januára 2011